

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Серія «Наука»

**ПІДСУМКИ
НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
СТУДЕНТІВ ВИПУСКНОГО КУРСУ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФАРМАЦІЯ»**

Тези доповідей
конференції за результатами практики

22 квітня 2009 року
м. Харків

Харків
Видавництво НФаУ
2009

УДК 615.1:371.388

П 32

Редакційна колегія: проф. Черних В. П., проф. Гриценко І. С., доц. Огарь С. В., Барковська О. Я.

Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного П 32 курсу спеціальності Фармація: Тези доп. конф. за результатами практики (22 квітня 2009 р.). – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 48 с. – Серія «Наука».

Збірник містить матеріали конференції «Підсумки навчально-виробничої практики студентів випускного курсу спеціальності «Фармація», в яких представлено загальні питання організації та проведення практики в Національному фармацевтичному університеті. Розглянуті особливості проходження виробничої практики з організації та економіки фармації, менеджменту та маркетингу у фармації, фармацевтичного аналізу, навчальної практики з клінічної фармації студентами 5 курсу спеціальності «Фармація».

Для викладачів, студентів НФаУ, практичних представників фармації.
Матеріали подаються мовою оригіналу.

УДК 615.1:371.388

© НФаУ, 2009

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА – КРОК ДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

проф. Черних В.П., доц. Огарь С.В., Барковська О.Я.

НМЛ з питань фармацевтичної освіти, відділ виробничої практики

Характерною рисою ринкових відносин є розвинута система вільної конкуренції, яка спостерігається також і у фармацевтичній галузі. Останнім часом багато студентів запитують: «Чи гарантована нам робота після закінчення вузу?» Враховуючи вимоги роботодавців, із впевненістю можна дати позитивну відповідь у тому разі, якщо майбутні провізори будуть високо компетентними і професійно конкурентноспроможними на національному і міжнародному ринках праці.

Досягти цього можливо у поєднанні якісного теоретичного навчання та практичної підготовки у реальних виробничих умовах, де є можливість безпосередньо поспілкуватись з професіоналами-практиками, навчитися науково мислити та орієнтуватися у своїй практичній діяльності, приймати правильні рішення у тій чи іншій виробничій ситуації. Досвід, який студенти отримують під час практики, безцінний, адже його не почерпнеш із підручників.

Викладачі університету та керівники відповідних структур добре розуміють всю важливість і необхідність поєднання воедино теорії і практичної підготовки, тому велику увагу приділяють організації, методичному забезпеченні навчальної і виробничої практики. Тільки тісний зв'язок з практичною фармацією, добрі взаємовідносини, правильний підхід до питань практичної підготовки полегшують і спрощують не тільки розподіл на практику, а й обов'язково гарантують працевлаштування у майбутньому.

Сучасний фахівець повинен бути фахово компетентним, здатним до професійного розвитку, володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, іноземними мовами, бути комунікабельним, відповідальним, енергійним, вимогливим до себе та якості своєї роботи, вміти працювати в команді.

Організація практики в Національному фармацевтичному університеті – це взаємодія різних структурних підрозділів. Але яких би зусиль не

докладали співробітники відділу практики, деканатів, викладачі відповідних кафедр, кінцевий результат залежить в більшій мірі від самих студентів, їх бажань, прагнень, наполегливості та кропіткої роботи. Вже з першого курсу необхідно усвідомлювати значення освіти та працювати над тим, щоб отримати відповідні теоретичні знання і практичні навички, які у кінцевому результаті забезпечать успіх у професійній діяльності.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

проф. Гриценко І.С., доц. Огарь С.В., Барковська О.Я.

НМЛ з питань фармацевтичної освіти, відділ виробничої практики

Практика походить від латинського *praktika* (практичне знання, вміння), одна із форм навчання, що сприяє застосуванню та закріпленню на ділі знань, отриманих теоретичних шляхом і є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів.

Протягом п'яти років навчання на спеціальності Фармація для практичної підготовки студентів навчальним планом виділяється 15 % від загального обсягу підготовки.

За змістом і метою практика поділяється на пропедевтичну, ознайомлювальну, навчальну; виробничу.

Вид практики, її тривалість і терміни проведення визначається навчальними планами, зміст та послідовність – наскрізною програмою практики – основним навчально-методичним документом практичної підготовки.

Керуючим документом при організації та проведенні практики студентів університету є «Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті».

Якість практики залежить від чіткої організації та взаємодії різних структурних підрозділів університету: ректорату, деканату, кафедри, відділу практики, навчальної частини, науково-методичної лабораторії з пи-

тань фармацевтичної освіти, планово-фінансового відділу, бажання та правильного підходу до питань практики з боку студентів, сприятливого ставлення баз практики. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює відділ виробничої практики НФаУ.

Основним структурним підрозділом, що відповідає за якість практики та її методичне забезпечення є кафедра. В організації практики студентів спеціальності Фармація беруть участь 17 кафедр. Керівниками практики від університету є досвідчені викладачі кафедр, які безпосередньо брали участь у навчальному процесі за дисципліною, з якої проводиться практика.

Базою практики є установа, підприємство, організація різної форми власності, яка забезпечує виконання програми практики. Практика проводиться на підставі договорів на проведення практики, тривалість яких може визначатись як на період конкретного виду практики, так і на більш тривалий термін (до 3-х років). Кращим базам практики надаються інформаційні таблички про те, що відповідна установа є базою практики Національного фармацевтичного університету.

У залежності від виду практики базами практики є:

- аптеки різних форм власності, фармацевтичні фірми, аптечні склади;
- обласні державні фармацевтичні інспекції з контролю якості лікарських засобів, центральні заводські лабораторії;
- ботанічні сади, зональні дослідні станції;
- хіміко-фармацевтичні заводи; фармацевтичні фабрики;
- медичні установи та науково-дослідні інститути Академії Медичних Наук України;
- клініко-діагностичні центри; клінічні лабораторії;
- парфумерно-косметичні підприємства.

Для упорядкування великої кількості діючих баз практики і полегшення роботи з розподілу студентів, а також для удосконалення діловодства, відділом практики ведеться автоматизований банк даних баз практики, що включає систематизований перелік підприємств, установ, організацій різних форм власності як баз навчально-виробничої практики.

Студенти можуть з дозволу відповідних кафедр та відділу практики самостійно підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання.

Бази практики в особі їх керівників разом з вищим навчальним закладом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

Таким чином, злагоджена взаємодія структурних підрозділів університету, причетних до організації практики, сприятливе відношення бази практики та сумління студента забезпечать високий рівень практичної підготовки студентів.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

доц. Огарь С.В., Барковська О.Я.

НМЛ з питань фармацевтичної освіти, відділ виробничої практики

Здійснювати підготовку кваліфікованих кадрів у відриві від реального виробництва неможливо. Теоретичні знання, отримані студентами на кафедрах університету повинні доповнюватись практичною підготовкою на провідних виробничих базах, що дає можливість формувати спеціалістів, підготовлених до роботи на підприємствах, організаціях чи установах в сучасних умовах. Тому в Національному фармацевтичному університеті протягом навчання велика увага приділяється практиці студентів, яка є невід'ємною складовою частиною навчального процесу підготовки фахівців.

Практика студентів НФаУ проводиться на підприємствах України, що забезпечують якісне виконання програми практики. У залежності від обраної спеціальності базами практики є: аптечні підприємства різних форм власності; обласні, державні інспекції з контролю якості лікарських засобів; зональні дослідні станції, ботанічні сади; хіміко-фармацевтичні підприємства; косметичні салони та кабінети; парфумерно-косметичні

підприємства; лікувальні заклади; клініко-діагностичні центри; клінічні лабораторії; комп'ютерні центри підприємств; фінансові служби підприємств.

Зазираючи в історію, слід відмітити, що в радянські часи проблеми забезпечення студентів базами практики дещо відрізнялись. У практичній підготовці молодих фахівців перш, за все, суттєво допомагали Міністерство освіти, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство медичної промисловості і ОблАПТУ. Усі, без винятку, аптеки надавали студентам робочі місця, причому викладачі профільних кафедр слідкували, щоб керівники від бази мали високу кваліфікацію, були передовиками виробництва, переможцями конкурсів «Кращий з професії» і мали виробничий стаж не менш 5 років.

Ринкова економіка у корні змінила ситуацію. У залежності від обраної спеціальності, студенти проходять практику на базах підприємств, установ, організацій різних галузей господарства різної підпорядкованості. Сьогодні необхідно самостійно займатися пошуком партнерів, установлювати взаємовигідні відносини, основані на рівноправному партнерстві, добровільності, повинна буди зацікавленість як з боку підприємств, так і університету. Виникає необхідність постійно вивчати ринок праці, кваліфікаційні вимоги роботодавців.

Національний фармацевтичний університет має у своїй структурі відділ виробничої практики, який здійснює загальну організацію навчально-виробничої практики та є координатором зв'язку між структурами, причетними до організації практики, чітка взаємодія яких забезпечує якість і успішність проведення практики.

Організація практики в сучасних умовах досить непросте завдання. Одним із головних і важливих напрямів діяльності відділу практики є співробітництво з базами практики. Вирішення питань практичної підготовки потребують індивідуального підходу до кожного студента та до кожної бази практики з застосуванням принципів соціального партнерства.

Соціальним партнерством є система відносин між структурами, причетними до організації практики, що засновані на виявленні, узгодженні

та реалізації інтересів усіх учасників цих відносин. Зацікавленість до взаємодії повинні відчувати як керівники аптечних установ, так і інші учасники системи, задля того, щоб їх відносини придбали характер партнерських. Принциповим для побудування відносин партнерства є розуміння того, що в основі даних відносин повинна бути зацікавленість.

Тож зрозумілі інтереси Національного фармацевтичного університету. Вони пов'язані як з виконанням ним своїх звичайних функцій – забезпечення навчального процесу, так і з місією, яку несе професійна освіта у суспільстві – підготовкою та вихованням гармонійно розвиненої людини, здатної знайти своє місце у житті, стати корисною для суспільства, впевненою, що отримана нею професія користується попитом на ринку праці і забезпечить гідне існування. Зацікавленість роботодавців полягає в отриманні грамотного висококваліфікованого спеціаліста. Самі ж студенти повинні прагнути стати висококомпетентними і професійно конкурентноспроможними на ринку праці.

Механізм соціального партнерства призначений гармонізувати всі ці інтереси.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПАРТНЕРСТВА З ЗАКОРДОННИМИ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

доц. Огарь С.В., Барковська О.Я.

НМЛ з питань фармацевтичної освіти, відділ виробничої практики

Вивчення міжнародного досвіду з проведення практики у вищих навчальних закладах закордонних країн є важливою умовою для удосконалення системи підготовки фармацевтичних кадрів.

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 21.05.2004 року № 415 Національний фармацевтичний університет ввійшов до переліку вищих навчальних закладів – учасників педагогічного експерименту у контексті реалізації положень Болонського процесу. Одним із завдань у

цьому напряму є розвиток міжнародного співробітництва та академічного обміну студентами з вищими навчальними закладами інших країн.

У рамках налагодження відносин з іншими державами керівництвом університету велика увага приділяється організації практики за межами України у формі академічного студентського обміну.

Перший студентський обмін в ХФІ відбувся у 1984 році з фармацевтичним факультетом університету в Градець-Карлові (Чехословаччина), пізніше з Медичною академією Білостока (Польща), Софійською медичною академією (Болгарія), Улан-баторським медичним університетом (Монголія), Хошиминським медичним інститутом (СРВ).

На сьогоднішній день налагоджені відносини з Польщею, Литвою, Болгарією, Німеччиною, Російською федерацією.

Після тривалої перерви у 2004 році відбулась практика студентів спеціальностей Фармація та Технологія парфумерно-косметичних засобів на базі Медичної академії м. Гданська (Польща). В рамках програми практики студенти відвідали фармацевтичний факультет Медичної академії, познайомилися з роботою сучасної студентської аптеки, госпітальної аптеки, відвідали аптеку-музей, один із сучасних заводів Європи «Polipharm», фітотерапевтичний центр фірми Laborpharma», ботанічний сад Медичної академії та парфумерно-косметичну фірму «Ziaja»

У 2005 році налагоджені відносини з Софійським медичним університетом, Болгарія (відповідальна кафедра хімії природних сполук). Символом Болгарії є не тільки тепле море, величні гори, а і унікальна флора – одна найбагатших на лікарські рослини. Багато видів флори і фауни, що зникли у європейських країнах, ще зустрічаються у Болгарії. Практика з фармакогнозії відбулася у місті Берковиця. Це місто розташоване у передгір'ї Стара Планина – найдовшого гірського ланцюга на Балканському півострові. Під час практики було закладено 47 гербарних зразків лікарських рослин гірського масиву балканського регіону. Одним із яскравих моментів практики була екскурсія до ботанічного саду фармацевтичного факультету, оранжереї, де вдалося ознайомитися з експозицією лікарських рослин. Під час практики студенти відвідали концерн «Sopharma», парфу-

мерно-косметичне підприємство «ALen Mak», фармацевтичне підприємство «Актавіс» (м.Дупниця).

У 2006 році студенти познайомилися з роботою оптової фармацевтичної компанії PGF, фармацевтично-косметичною фабрикою «Oceanic» під час проходження практики з організації та економіки фармації на базі Медичної академії м. Гданська, Польща (відповідальна кафедра організації та економіки фармації).

У ході практики з фармацевтичного аналізу у місті Каунас (Литва) студенти відвідали фармацевтичний факультет Каунаського медичного університету, музей історії медицини і фармації Литви, госпітальну аптеку міста Каунаса. Аптека обслуговує більше 100 відділень стаціонару та має виробничий відділ, кращий у Литві.

У 2006 році студентам спеціальностей Фармація, Клінічна фармація, Технологія парфумерно-косметичних засобів організована практика у м. Вюрцбурзі (Німеччина) на базі фармацевтичного факультету. В рамках практики студенти НФаУ відвідали міжлікарняну аптеку, госпітальну клініку, аптеку-музей.

Цього ж року кращі магістранти спеціальностей Фармація, Клінічна фармація пройшли стажування на базі концерну Dr.Theiss Naturwaren GmbH м. Хомбург (Німеччина). Підприємство функціонує 28 років, керівником якого є відомий доктор Тайсс.

У 2007 році студенти НФаУ ознайомились з сучасним станом, розвитком та перспективами організації екстемпорального виробництва лікарських препаратів у Литві і пройшли практику з аптечної технології ліків студенти в аптечних закладах м. Каунаса на базі університетської виробничої аптеки та міжлікарняної аптеки Каунаського медичного університету, відвідали хіміко-фармацевтичний завод «Санітас» (відповідальна кафедра аптечної технології ліків).

У 2007 році практика з фармакогнозії відбулась не лише на базі Софійського медичного університету (Болгарія), але й на базі Інституту горяного лісництва та екології лісу, Російська федерація, Сочі (відповідальна кафедра хімії природних сполук). Сочинський дендрарій – всесвітньо

відомий музей живої природи, в якому зібрано біля 1700 видів рослин з усіх континентів світу.

У 2008 році студенти мали змогу познайомитись з підготовкою фахівців на базі фармацевтичного факультету медичного університету м. Білостока, Польща. (відповідальна кафедра клінічної фармакології з фармацевтичною опікою). Під час проходження практики з клінічної фармації та лабораторної діагностики студенти відвідали різні відділення університетської клініки, ознайомилися з принципами проведення моніторингу ліків в умовах клініки, роботою внутрішньолікарняної аптеки, відвідали розплідник експериментальних тварин.

Велике значення для майбутніх провізорів мало відвідування двох заводів європейського рівня «Lactinia» «Kendy», Болгарія під час проходження практики з фармакогнозії (відповідальна кафедра фармакогнозії). Дані заводи орієнтовані на випуск бифідобактерій та виробництво готових лікарських засобів. У 2008 практика з фармацевтичного аналізу відбулась на базі фармацевтичного факультету медичного університету м. Гданська (відповідальна кафедра медичної хімії).

Таким чином, практика за кордоном у вигляді обміну студентами та викладачами надає можливість познайомитися з особливостями фармацевтичної галузі тієї чи іншої країни, обмінятися результатами і досвідом роботи, налагодити ділові і творчі стосунки з колегами та, без перебільшень, залишити враження про практику на все життя.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ФАРМАЦІЯ 2009 РОКУ ВИПУСКУ

Барковська О.Я., Школьна О.Н.

Відділ виробничої практики

Протягом навчання згідно з графіком навчального процесу для студентів спеціальності Фармація денної форми навчання було проведено 12

практик загальною тривалістю 21 тиждень. Види практик, кафедра, що керувала практикою та кількість тижнів приведені нижче.

Назва практики	Кількість тижнів	Відповідальна кафедра
Пропедевтична з АТЛ	1 тиждень	каф. аптечної технології ліків каф. технології ліків
Ознайомча з ОЕФ	1 тиждень	каф. організації та економіки фармації
Ознайомча медична	1 тиждень	каф. фармакотерапії
Польова з ботаніки	2 тижні	каф. ботаніки
Навчальна з фармакогнозії	2 тижні	каф. фармакогнозії каф. хімії природних сполук
Виробнича практика з АТЛ	3 тижні	каф. аптечної технології ліків каф. технології ліків
Навчальна практика з промислової технології лікарських засобів	1 тиждень	каф. заводської технології ліків каф. промислової фармації
Виробнича практика з фармацевтичного аналізу	3 тижні	каф. фармацевтичної хімії каф. медичної хімії
Виробнича практика з ОЕФ	3 тижні	каф. організації та економіки фармації
Виробнича практика з ММФ	2 тижні	каф. менеджменту та маркетингу в фармації
Навчальна практика з клінічної фармації	1 тиждень	каф. клінічної фармакології з фармацевтичною опікою
Виробнича практика зі спеціалізації	1 тиждень	профільні кафедри

За 5 років навчання студенти познайомилися з роботою аптек різних форм власності, фармацевтичних фірм, аптечних складів; обласних державних фармацевтичних інспекцій з контролю якості лікарських засобів,

центральных заводських лабораторій; хіміко-фармацевтичних заводів; лікарень.

Знайомство з майбутньою спеціальністю розпочалося з першого курсу під час проходження пропедевтичної практики з АТЛ та ознайомчої з ОЕФ на базі ТОВ «Аптека № 28» м. Харкова. На 2 курсі студенти познайомилися з роботою лікарень, придбали практичні навичками з догляду за хворими та надання долікарської медичної допомоги постраждалим. В якості баз практики використано 225 лікарень м. Харкова, Харківської та інших областей України.

Польову практику з ботаніки студенти пройшли на базі ботанічного саду НФаУ, під час якої отримали практичні навички з догляду за рослинами, навчилися збирати, висушувати і фіксувати органи та частини рослин, виготовляти гербарій а також підготувались до вивчення фармакогнозії і проходження практики з фармакогнозії.

Під час практики з фармакогнозії студенти набули практичних навичок з питань заготівлі, зберігання і переробки лікарської рослинної сировини, оволоділи прийомами збору, сушіння і попередньої обробки, придбали практичний досвід відносно доглядання й вирощування лікарських рослин. Студенти мали можливість познайомитись з флорою і фауною інших регіонів України та закордонних країн. Практика організована на базах Івано-Франківської державної медичної академія, ТОВ «Радуга» (АР Крим), Дослідної станції лікарських рослин Інституту агроєкології УААН (Полтавська обл.), Інституту горяного лісництва та екології лісу, (м. Сочі), Софійського медичного університету (Болгарія).

На 4 курсі навчання студенти познайомились з виготовленням різних лікарських засобів на фармацевтичних підприємствах України. Базы практики: м. Харків: ЗАТ «Біолік», ТОВ «Дослідний завод «ГНЦЛС», ТОВ «ФК «Здоров'я», ЗАТ «Лекхім-Харків», ВАТ ХФЗ «Червона зірка», АТ «Ефект», м. Київ: ВАТ «Фармак», «Борщагівський ХФЗ», ЗАТ «ФФ «Дарниця», а також ДП «ЧПК Фарма», м. Черкаси, фармацевтична фабрика м. Кіровоград, ТОВ «Новофарм-Біосинтез», м. Новоград-Волинський, ТОВ

«Спільне Українсько-Іспанське підприємство «Сперко Україна», м. Вінниця, ТОВ «Фармтехнологія», м. Мінськ.

Виробничу практику студенти проходили на базах аптек 25 областей України. В якості баз практики залучені 50 аптечних установ м. Харкова та 15 аптек Харківської області. Загальна кількість баз практики складає 310 аптек.

При розподілі на практику враховувались побажання студентів, їх успішність, місце мешкання. Але пріоритетом при розподілі студентів на ту чи іншу базу практики було місце майбутнього працевлаштування.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ФУНКЦИИ АПТЕК С ПОМОЩЬЮ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРИМЕРЕ КП ОЗ ЦРА № 63 Г.КУПЯНСКА

к.ф.н. Гриценко С.В., проф. Тихонов А.И., проф. Ярных Т.Г., Тищенко Г.Б.

КП ОЗ ЦРА №63, Купянск, Украина

Национальный фармацевтический университет, г.Харьков,

В производственной деятельности аптек Украины происходят значительные перемены, повышаются требования к условиям приготовления и технологии экстенпоральных лекарственных средств (ЭЛС).

Гарантией высокого качества ЭЛС является внутриаптечный контроль на каждой стадии технологического процесса: от приема рецепта до отпуска приготовленного препарата.

В связи с этим, актуальным является проведение исследований по совершенствованию производственной деятельности аптек с помощью компьютерных технологий.

Целью нашей работы явилось создание компьютерной программы, составной частью которой является отражение производственного процесса приготовления ЭЛС и внутриаптечной заготовки с возможностью оперативного контроля и анализа полученных результатов. Для реализа-

ции поставленной задачи нами был разработан алгоритм программного обеспечения, как основы для её создания.

Для эффективной организации работы производственных аптек нами предложено программное обеспечение, которое дает возможность осуществлять складской предметно-количественный учет лекарственных средств, учет и контроль внутриаптечной заготовки лекарственных средств, а также их продажу через розничную сеть, прием лекарственного растительного сырья, его учет и перевод в товар. Все рабочие окна программы позволяют производить сортировку данных по нескольким параметрам и быстрый поиск необходимых товароматериальных ценностей по 3 буквам корня слова или названия.

ФАРМАКОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ДИКЛАКА ID

Перестаронин Д. Е

Специалист по внедрению продукции «Сандоз д. д.», г. Харьков

В настоящее время с проблемой воспаления в своей ежедневной практике встречается не только врач любой специальности, но и провизор. И решение вопроса: «Какой препарат, из широко представленного спектра НПВС, назначить?» всегда остается актуальным. Провизору и врачу крайне важно быть уверенным в высоком качестве и безопасности препарата. Именно к провизору чаще всего обращаются пациенты с просьбой посоветовать что-либо от воспаления или боли. При этом у провизора нет возможности провести полное обследование пациента и посоветовать тот или иной препарат, исходя из полученных данных. Поэтому провизор должен иметь в своем арсенале из рекомендуемых препаратов тот, который является максимально эффективным и максимально безопасным.

Не секрет, что любая аптека или аптечная сеть одной из основных своих задач ставит получение от аптечного бизнеса прибыли, и при этом

основную часть выручки делают или дорогостоящие препараты, или препараты средней ценовой политики.

В современных условиях в нашей стране платежеспособность населения снизилась, но пациенты по-прежнему хотят лечиться качественными препаратами. Потому вопрос о соотношении цена-качество стоит очень актуально.

Конкуренция в период экономического кризиса в значительной мере обострилась. И если мы вернемся к вопросу о рекомендациях провизором, то они должны быть не только эффективны, те только безопасны, но и должны привести к тому, чтобы пациент захотел вернуться в следующий раз именно в эту аптеку.

Также рекомендация провизора должна быть удобной для пациента. Препарат, который применяется 3 и более раз наверняка не устроит пациента. Кто-то забудет принять его (пожилой возраст, загруженность на работе, высокий ритм жизни и т.д.), кто-то изначально будет против такого режима приема.

Всем вышеперечисленным требованиям соответствует препарат компании «Сандоз» Диклак Ю. Средняя ценовая политика, эффективность, безопасность, удобство приема – все это выгоды как для пациента так и для провизора. И всеми этими выгодами мы должны пользоваться в своей ежедневной практике.

ПРОФИЛАКТИКА ИНФЕКЦИОННЫХ ОСЛОЖНЕНИЙ РАН В ЛЕТНИЙ ПЕРИОД

Никанорова Г.А.

Специалист по внедрению продукции «Сандоз д.д.», г. Харьков

Варикозная болезнь и развивающаяся на ее фоне венозная недостаточность – одно из самых распространенных заболеваний, которым страдает до 20% населения индустриально развитых стран [3,6,7]. Не менее 1% взрослой популяции экономических развитых стран мира страдает

трофическими язвами венозной этиологии, поэтому их лечение является важной медико-социальной проблемой [2]. Язвы венозной этиологии занимают лидирующее место (свыше 70%) среди различных причин язвенного поражения голени, а их лечение представляет значительные трудности [1].

В общепринятом комплексе лечебных мероприятий особую роль играет местное лечение [2,4,5]. Санация язвы является одним из главных условия успешного лечения и необходимым компонентом дальнейших процессов репарации. Применение препарата Банеоцин является в этом случае этиологически и патогенетически оправданным. Благодаря использованию комбинации двух антибиотиков (неомицина и бацитрацина) достигается широкий спектр антимикробного действия препарата и синергизм в отношении ряда микроорганизмов, в частности стафилококков.

Применения порошка Банеоцин в комплексном лечении трофических язв венозной этиологии позволяет сократить время лечения пациентов и повысить их качество жизни, что является экономически и социально важным как для самих пациентов, так и для лечебных учреждений [8].

ЛИТЕРАТУРА:

1. Васютков В.Я., Проценко Н.В. Трофические язвы стопы и голени. М 1993; 160,
2. Васютков В.Я., Богачев В.Ю. Венозные трофические язвы нижних конечностей. Рус мед журн 1999; 13: 7: 616-620.
3. Савельев В.С., Гологорский В.А., Кириенко И.А. и др. Флебология. Руководство для врачей. М: Медицина 2001; 664.
4. Савельев В.С., Гологорский В.А., Богачев В.Ю. Венозные трофические язвы. Мифы и реальность. Флебологическая 2000; 11: 10.
5. Стойко Ю.М., Шайдаков Е.В., Ермаков Н.А. Комплексное лечение хронической венозной недостаточности нижних конечностей в стадии трофических расстройств. Consilium medicum (Хирургия) 2001; 28-31.
6. Шевченко Ю.Л., Стойко Ю.М., Лыткин М.И. и др. Основы клинической флебологии. Медицина 2005; 312,

7. Яблоков Е.Г., Кириенко А.И., Богачев В.Ю. Хроническая венозная недостаточность. М 1999; 128.
8. Лисицын А.С., Рутович Н.В., Сабельников В.В. Опыт применения препарата Банеоцин при лечении трофических язв венозной этиологии в амбулаторных условиях. Хирургия 2006; 8.

ЗНАЧЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРАКТИКИ ПО ММФ И СПОСОБЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЕЕ ПРОХОЖДЕНИЯ

Кайдановский Г.Е.

Кафедра менеджмента и маркетинга в фармации НФаУ

Сейчас высшее образование в стране переживает период, когда не государство, а рынок начинает диктовать вузам свои условия: чему учить, как учить, главным образом удовлетворяя спрос на практические знания и умения. Поэтому одна теория – хорошо, а закреплённая практикой – лучше!!!

Необходимость и польза теоретической части образования:

1. Повышение общей эрудированности студента.
2. Расширение профессионального мировоззрения и углубление специализированных знаний:
 - √ понятие и значение менеджмента и маркетинга в деятельности фармацевтических предприятий;
 - √ функционирование предприятия фармацевтического профиля, внутренняя среда организаций и влияние факторов внешней среды на их работу;
 - √ современные способы увеличения товарооборота розничного сектора фармацевтического рынка;
 - √ способы повышения эффективности организаций в условиях рыночной экономики и свободной конкуренции и т.д.
3. Приобретение важного инструмента в жизни молодого специалиста – «ЗНАНИЯ».

Именно на этом этапе такой важной становится практическая реализация полученного теоретического багажа. Ведь ЗНАНИЯ – это только «строительный материал», а практика, работа и использование знаний позволит достичь желаемых результатов!

Полезьа практического опыта, умений:

Понимание значения и приложения теории менеджмента и маркетинга в практической фармации в области:

√ формирования внутренних переменных организации, их адаптации к факторам внешней среды;

√ реализации функций, методов и стилей управления и принятия эффективных управленческих решений;

√ организации труда управленческого персонала, в т.ч.:

- рационализация методов труда;
- внедрение самоменеджмента;
- создание социально-психологического климата в коллективе;
- использование автоматизированных систем управления (АСУ,

в т.ч. ИУС, АРМ, АРМ-У);

√ планирования предпринимательской деятельности и ее практической реализации;

√ адаптации комплекса маркетинга к реальным условиям функционирования фирмы на рынке с целью повышения ее конкурентоспособности и увеличения доли рынка.

И, наконец – практический опыт, это начало карьеры и нахождение индивидуального способа применения знаний (выбор профессии, специализации).

Производственная практика предназначена для помощи студенту, но при ее прохождении возникают определённые проблемы:

1. Слишком сжатые сроки прохождения и насыщенная программа практики – за 10 рабочих дней невозможно разобраться в комплексе практических аспектов деятельности аптеки.

2. Большую часть времени на практике занимает написание стандартных дневников, а не собственно практическая деятельность.

3. Формальное значение и восприятие практики со стороны студентов, заведующих. Т.е. практика рассматривается не как интересная возможность попробовать, что и как работает в реальной рабочей обстановке, а как тяжкая необходимость написать ещё один конспект и проставить печати.

Так сложилось не из-за того, что у нас ленивые студенты или безразличные заведующие аптеками, а из-за того, что студенты недооценивают преимущество практики перед теорией, а руководители аптек не видят лично-коллективной перспективы во временно пришедшем на практику студенте. **В наше время больше ценится не тот специалист, который много знает, а тот, который много умеет!**

«Основная цель образования – это не знание, а действие на основе знаний»

Б. Паскаль

Я считаю, что в перспективе стоит немного изменить подход и требования к производственной практике и на выходе мы получим **намного большее количество выпускников с хорошо подготовленной практической базой.**

Предложения по внесению изменений:

1. Объединить усилия университета и аптек, как государственных, так и частных, по практической подготовке студентов. Разработать письма-обращения к заведующим с просьбой лояльного отношения и посильного содействия студентам, обращающимся за консультацией.

2. Проводить практику в течение учебного процесса, т.е. чтобы студенты периодически получали задания не только выучить очередную тему и лекцию, но и собрать и обобщить некоторую информацию по этой теме непосредственно из аптек. Так будет сразу наглядно видно практическое значение изучаемого материала, а использование тренинговой системы при подготовке студентов только соединит теорию с практикой.

3. Конкретизировать в программе производственной практики практически значимые направления деятельности будущих специалистов по

месту работы (аптека, оптовая фирма, представительство, производственное предприятие).

4. Предоставить студентам самостоятельность в выборе отдельных аспектов практического менеджмента и маркетинга в фармации.

ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА ПО МЕНЕДЖМЕНТУ И МАРКЕТИНГУ В ФАРМАЦИИ СЕГОДНЯ

Бурлакова Е.А.

Кафедра менеджмента и маркетинга в фармации НФаУ

Производственная практика по менеджменту и маркетингу в фармации – это основной этап, позволяющий закрепить теоретические знания и приобрести необходимые для профессионального роста умения принятия самостоятельных решений во время работы в конкретных социально-экономических условиях, высокой конкуренции и неопределенности внешней среды фармацевтического рынка.

Свой первый практический опыт в области управления и маркетинговых исследований я реализовывала на базе межбольничной аптеки № 212 г. Кременчуга.

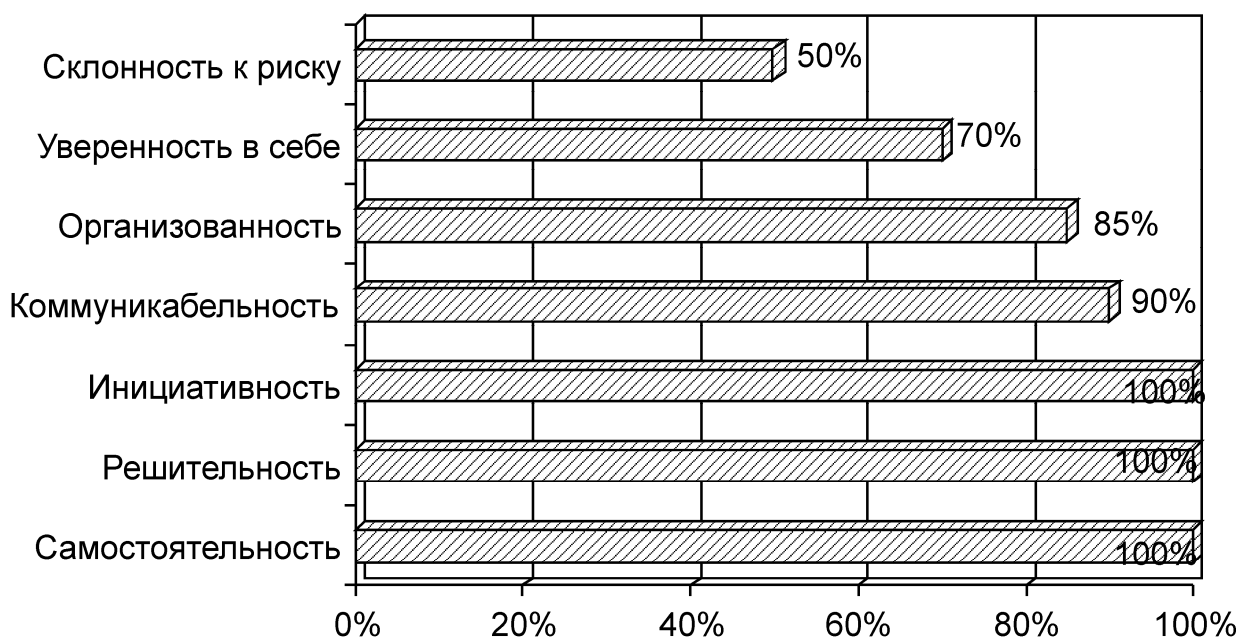
Здание аптеки расположено на территории Городского роддома №1. Аптека – двухэтажное здание, с подвальным помещением. На первом этаже находятся: администрация, бухгалтерия и отдел безрецептурного отпуска; на втором этаже – рецептурно-производственный отдел.

Весь персонал аптеки и ее руководитель тепло приняли меня в коллектив, но постоянно чувствовалось, что ко мне присматриваются, изучают и как человека, и как будущую коллегу. Высокий уровень теоретических знаний, полученных на кафедре ММФ, позволил мне полностью реализовать программу производственной практики, отдельные положения которой предполагают непосредственное участие коллектива, а именно:

определение эффективности рабочего времени руководителя, его соответствие статусу «предприниматель», анализ методов и стиля управления. Можно сказать, что я заставила коллектив по новому посмотреть на свое руководство и выразить о нем свое личное мнение в ходе анкетирования (проводилось анонимно), предусмотренного программой практики.

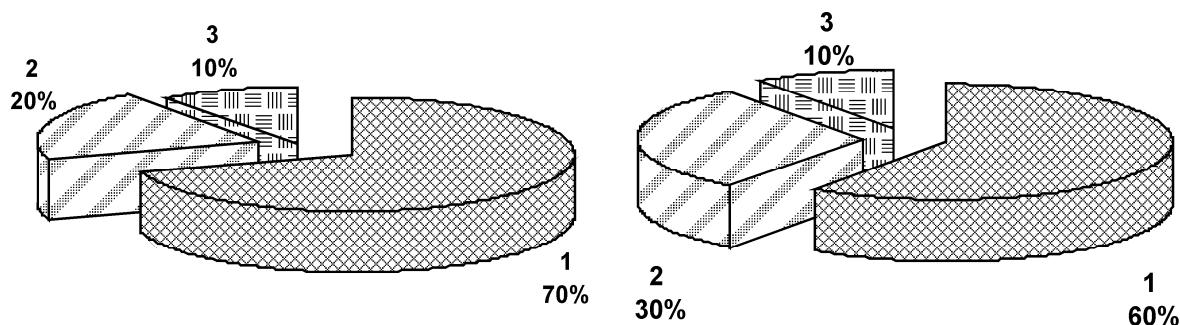
Так, по результатам анкетирования заведующий аптекой наделен такими личностными характеристиками менеджера:

Пирамида менеджера

Имея такие качества менеджера, руководитель использует следующие методы управления своим коллективом:

Методы управления аптечным предприятием

а) непосредственного воздействия:

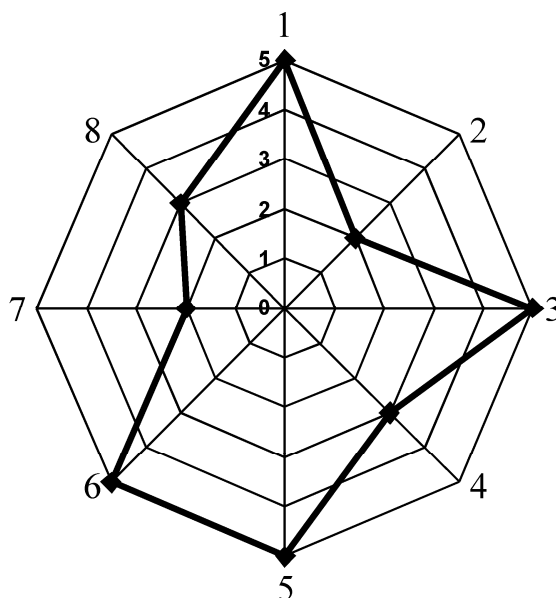
- 1 – организационные – 70%
- 2 – социально-психологические – 20%
- 3 – правовые – 10%

б) косвенного воздействия

- 1 – экономический анализ – 60%
- 2 – социологические исследования – 30%
- 3 – научно-техническое и экономическое прогнозирование – 10%

В силу отсутствия финансовой возможности экономической мотивации сотрудников, экономический метод управления не задействован.

Несмотря на государственную форму собственности руководимой аптеки, выявленный предпринимательский потенциал можно представить в виде звездных векторов:

Возможности индивидуума:

- 1 – профессиональные
- 2 – психологические
- 3 – трудоспособность
- 4 – финансово-материальные
- 5 – интеллектуальные
- 6 – культурно-этические (моральные)
- 7 – коммуникативные
- 8 – информационные

В свою очередь руководство аптекой активно использовало мой теоретический багаж и практические умения в области реализации отдельных политик маркетинга. Так, я составляла заказы с учетом дефектуры, прайс-листов и требований больницы, осваивала технологию продаж, формирование заказов в отделения, проводила общий анализ ассортимента и прием товара и оформляла витрины, используя элементы и правила мерчандайзинга.

Я уверена, что сегодня рынку нужен новый тип менеджера-руководителя, который должен быть аналитиком и уметь прогнозировать последствия действий и событий, предвидеть негативные моменты влияния внешних факторов, чтобы ориентироваться и чувствовать себя уверенно в сверхдинамике фармацевтического бизнеса. Сочетание теории и практики по дисциплине менеджмент и маркетинг в фармации позволили мне почувствовать значимость профессионализма и практического опыта для моей будущей работы, быть увереннее, ощущая, что я не только теоретически знаю, но и практически умею. Поэтому, я выражаю искреннюю благодарность кафедре менеджмента и маркетинга в фармации за предоставленную возможность пройти практику по этой дисциплине. И я надеюсь, что полученный мною практический опыт поможет мне в дальнейшей трудовой деятельности.

ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА

ПО ММФ НА «ОТЛИЧНО»

Шийко М.Б.

Кафедра менеджмента и маркетинга в фармации НФаУ

Полученные во время обучения знания и практические умения по дисциплине менеджмент и маркетинг в фармации – это залог успеха в дальнейшей профессиональной деятельности на любом уровне управления фармацевтическим предприятием или рядовой должности.

Имеющийся у студента начальный капитал теории и практики на V курсе подтверждается и закрепляется во время прохождения производст-

венной практики на базе аптечного учреждения. Моим практическим «университетом» была МБА № 206 г. Чернигова, которая обслуживает больничный комплекс и осуществляет розничную реализацию лекарственных средств, ИМН, детского питания и лечебной косметики.

Спасибо преподавателям кафедры, которые на практических занятиях и лекциях огромный теоретический массив классической теории менеджмента и маркетинга позиционировали на фармацию и делали акценты на особенности использования принципов, функций и методов менеджмента и маркетинга в практической деятельности фармацевтических предприятий.

Так, например, проводя исследования, которые запланированы программой практики, я отслеживала сочетание лидерских качеств, самодисциплины и высокого профессионализма руководителя аптеки. При этом было отмечено, что на первое место выдвигается автократический стиль управления, результатом которого является позитивное наличие составляющих успешной деятельности организации, отсутствие жалоб со стороны населения, конфликтных и стрессовых ситуаций в коллективе.

Результаты исследований были использованы в моей курсовой работе на тему «Организация труда менеджера».

В условиях розничной аптеки 90% рабочего времени занимают коммуникации. Практика показала, что от того, насколько грамотно построено общение (с посетителями аптеки, с коллегами, с поставщиками, с покупателями в лице главного врача больницы, старших медицинских сестер отделений) зависит результативность работы, взаимопонимание и психологический климат в целом.

Для аптечных предприятий наиболее характерной коммуникацией, передаваемой в рамках вертикальных коммуникаций по нисходящей, является управленческая информация. Мне было очень интересно формировать, обрабатывать и непосредственно быть элементом коммуникационного процесса, понимая, что от эффективности его проведения зависит практически вся работа огромной аптеки.

Реализация программного раздела «Маркетинг в фармации» позволила мне не только воочию увидеть внедрение мерчандайзинга в торговой точке, но и лично поучаствовать в оформлении витрины и стеллажей. Так, в частности, мною были оформлены стеллажи по тематике «Противовоспалительные и жаропонижающие лекарственные средства», «Лечебная косметика для будущих мам».

Анализ ассортиментной и ценовой политики аптеки, проводимых согласно программе по производственной практике, позволил выдвинуть ряд предложений как по оптимальному формированию ассортимента (в частности, лекарственных средств, применяемых для лечения заболеваний ЖКТ), так и в плане установления розничной цены на группу НПВС, позиции которых в ценовых «коридорах» позволяли расширить маркетинговое пространство в их структуре цены.

Очень жаль, что производственная практика по дисциплине менеджмент и маркетинг в фармации длится всего две недели, что фактически составляет 10 рабочих дней. Хочется большего, хочется уметь по-настоящему, хочется высоко держать марку выпускника Национального фармацевтического университета!

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА В УМОВАХ АПТЕКИ

Новохатня К.І.

Кафедра менеджменту і маркетингу у фармації НФаУ

Виробнича практика є кінцевим етапом для становлення студента як спеціаліста своєї галузі. Саме під час практики студент практично закріплює теоретичні знання, впроваджує свої вміння в практичну діяльність.

Я проходила виробничу практику з менеджменту та маркетингу у фармації на базі комунального підприємства «Центральна районна аптека № 91» м. Канів.

Даний заклад охорони здоров'я забезпечує населення міста Канева та прилеглому району лікарськими засобами та виробами медичного призначення. Також КП ЦРА № 91 забезпечує ЛЗ та ВМП центральну районну лікарню. КП ЦРА № 91 має велику кількість структурних підрозділів: 12 аптек, 7 аптечних пунктів та 9 аптечних кіосків. КП ЦРА № 91 обслуговують 16 оптових фірм з постачання лікарських засобів та виробів медичного призначення. КП ЦРА № 91 має ліцензію на екстемпоральне виготовлення ліків і успішно забезпечує ними населення. В КП ЦРА № 91 добре налагоджена інформаційна служба. Відвідувачеві аптеки ніколи не відмовлять в консультації з приводу приймання лікарського засобу або правильності його зберігання.

Помічено, що навіть для дружнього колективу достатньо часто буває характерна риса холодності та відчуженості, якщо туди потрапляє новачок. Особливо гостро це часто відчувають студенти, що приходять в заклад для проходження практики. Це пояснюється тим, що члени колективу, який функціонує як цілісний організм досить давно і злагоджено, не мають бажання приймати до себе (особливо не надовго) недосвідченого, молодого «без п'яти хвилин» спеціаліста. Та іноді ситуація протилежна, і до студента відносяться певною мірою дружньо і допомагають йому пройти період адаптації та становлення. Бувають випадки, коли за ширмою доброзичливості ховається намагання колективу змусити студента робити чорнову роботу, мотивуючи це тим, що студент – це безкоштовна робоча сила. Очевидно, що від цього у студента складається не найкраще враження від аптеки і практики в цілому.

Всі параметри, які впливають на входження студента в колектив можна поділити на дві групи (рис. 1).

Рис. 1. Основні параметри психологічної адаптації студента в аптечному колективі

Таким чином, студент під час проходження практики має проявити себе з найкращого боку: бути максимально дисциплінованим, уважним, тримати себе професійно, виконувати всі настанови свого безпосереднього керівника, проявляти старанність і цілеспрямованість. Перед безпосереднім прибуттям на місце практики студент повинен особисто підійти в аптеку для попереднього ознайомлення з базою практики і персоналом. Студент повинен заздалегідь познайомитись з завідувачим і розповісти про себе та програму виробничої практики. Студенту слід розуміти, що аптека – це серйозна установа, і, можливо, майбутнє місце його праці, а членам колективу, що вони в свій час теж були студентами і ставитися більш лояльно.

В свою чергу умілий керівник повинен сповістити колектив (під час наради) про прибуття на базу практики студента-практиканта, терміни практики і призначити керівника практики від підприємства, а членам колективу слід погодитися з тим, що на підприємстві тимчасово буде стороння людина, але вони повинні зробити так, щоб і їм, і студенту було комфортно в цей час. Можливо, слід визначити для студента години, в які він може знаходитись на підприємстві, щоб не створювати незручності для його роботи і приймати в ній безпосередню участь.

Проведене мною анкетування (за рамками програми з виробничої практики) дозволило визначити шість основних параметрів, що є найбільш бажаними для колективу від студента-практиканта (рис. 2).

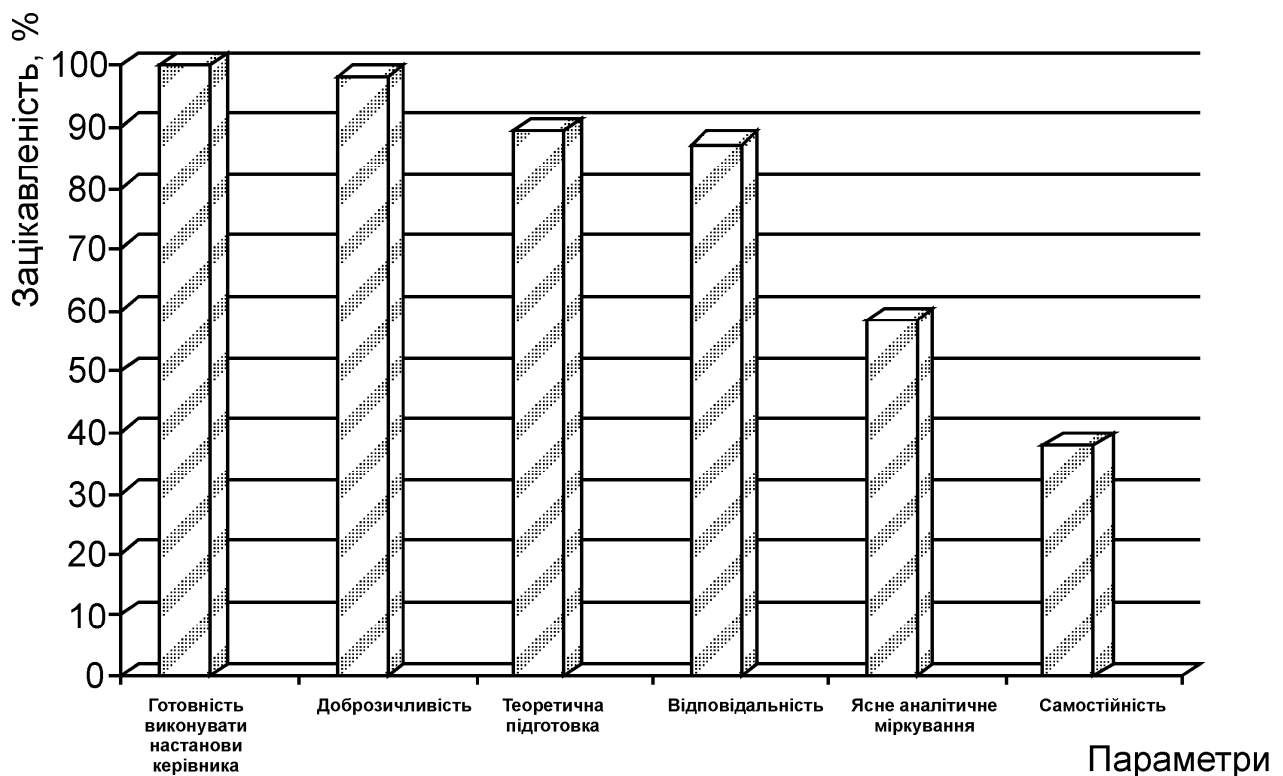

Рис. 2. Бажаний «портрет» студента-практиканта

У студента може скластися різне відношення до практики:

а) активна участь у процесі діяльності підприємства, щире ставлення, бачення у працівниках не вчителів, а колег. У цьому випадку відбувається повна і взаємна адаптація;

б) позиція невтручання. Вона характеризується апатичним ставленням студента до колективу і бази практики, частковою адаптацією до бази

практики, як до тимчасового робочого місця. При цьому взаємозв'язок з колективом на поверхневому рівні;

в) повна відстороненість, під якою розуміється відсутність фактичного проходження практики. Мається на увазі, що студент пише щоденник вдома, а на підприємстві з'являється для оформлення документів. При цьому адаптація не відбувається.

Виробнича практика з менеджменту та маркетингу у фармацевтичній галузі дозволяє студенту ширше зрозуміти практичну значущість дисципліни в цілому, сконцентрувати увагу на аспектах, які досі були прописані лише в підручнику і не були досить зрозумілими, в силу відсутності практичного підтвердження. Виробнича практика дозволяє студенту (зацікавленому) підняти та закріпити свої професійні вміння з дисципліни. Та основним недоліком, на мою думку, являється обмеженість строків практики. За спостереженнями, адаптивні процеси досягають своєї вершини лише на 8-9 день. За розрахунком, практика з ММФ триває фактично 8 робочих днів (слід відняти 4 дні вихідних та день знайомства і день оформлення документації). Зважаючи на комплексність і глибину дисципліни, такий термін недостатній для створення психологічного і інтелектуального комфорту студента (рис. 3).

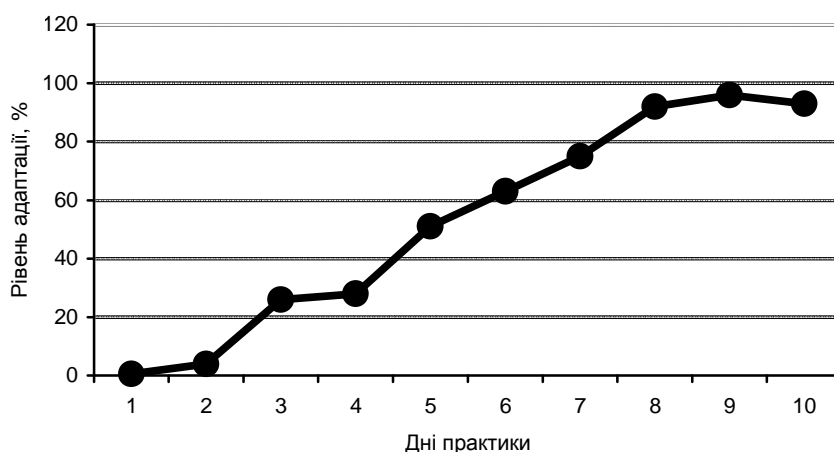

Рис. 3. Графік психологічної адаптації студента

У зв'язку з вищесказаним, доцільно подовжити термін практики з менеджменту та маркетингу у фармацевтичній галузі. Також вважаю за необхідне роз-

ширити комунікації відділу практики з аптеками. Наприклад, було б непогано, щоб перед початком практики були розіслані листи з інформацією про студента, цілі його практики та перелік обов'язків і прав студента.

АСПЕКТЫ ПРОХОЖДЕНИЯ ПРАКТИКИ ПО ОЭФ В ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Борисенко А.В., проф. Немченко А.С.

Кафедра организации и экономики фармации НФаУ

На сегодняшний день количество аптек, которые работают с рецептурными препаратами, значительно уменьшилось. Одной с таких аптек, которая продолжает деятельность по реализации рецептурных ЛС является ЦРА №75 - подразделение КП « Луганская областная «Фармация»; площадь аптеки 1200м²; ассортимент предприятия 5500 ЛП; аптека имеет отделы безрецептурного и рецептурного отпуска, 4 аптечных пункта; в подчинении предприятия: 2 сельских аптеки, 3 пригородных аптеки; штат – 17 сотрудников; доставка товара – централизованная с Луганского обл. склада; аптека обеспечивает медикаментами: ЦРБ, поликлинику, дневной стационар, районную клиническую лабораторию, 21 фельдшерско-акушерский пункта.

База практики предоставила возможность выполнить полный объем работы по программе практики: принять участие в проведении инвентаризации, оформлении документации и переоценке товара, изучить экономические показатели работы аптеки по данным Бухгалтерского учета.

Необходимо отметить, в результате прохождения практики коллектив аптеки доброжелательно относился к молодым специалистам, стремился увлечь студентов практическими аспектами фарм. деятельности, предоставил необходимую информацию, способствовал приобретению новых знаний и навыков. На данный момент в аптеке не компьютеризировано рабочее место провизора-первостольника, что значительно усложня-

ет процесс проведения инвентаризации и переоценки товара, контроль сроков их годности.

ПРОХОЖДЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРАКТИКИ В АПТЕКЕ № 195

Перепелица Н.А, доц. Подколзина М.В.

Кафедра организации и экономики фармации НФаУ

База прохождения практики «Аптека №195». Аптека работает в две смены с 8:00 до 20:00 (в воскресенье с 8:00 до 18:00); снабжает поликлиники №9;18, детскую поликлинику №12 и ее филиал. Для пенсионеров в аптеке существует скидка 1% (при предъявлении пенсионного удостоверения). Заведующая аптеки – Кандыба Ольга Викторовна. Данное учреждение работает по лицензии АБ № 219063 с 09.02.2005р. по 09.02.2010р.

Штат аптеки 16 человек: 14 сотрудника и 2 провизора-интерна;

Средний товарооборот за 1 месяц приблизительно составляет 150 000 грн.;

Товарный ассортимент аптеки в пределах 2 000 наименований. Работает с 6 оптовыми фирмами: «Отима-фарм», «ООО Аптека 95», «Ліки України», «Фитолек», «ВВС», «СКВ-Холдинг».

В аптеке 2 отдела: рецептурно-производственный (ВАЗ, экстенпоральная рецептура) и безрецептурный отдел, а так же аптечный пункт в поликлинике №18, (в нем есть помещения для хранения ЛП и помещение для обслуживания населения).

Фактически у практикантов была возможность поработать практически на различных рабочих местах в аптеке: наблюдала за работой провизора-первостольника; принимала товар в отделе запасов; размещала товар по фармакологическим группам и по назначению в безрецептурном отделе; занималась мерчандайзингом; проводила ревизию архива бумаг от поставщиков (сертификаты-качества, товарно-транспортные накладные).

Под наблюдением провизора-технолога: выполняла контроль при отпуске лекарственных средств (проверяла соответствие, упаковку ЛП);

проверяла в рецепте дозы ЛВ списка А и Б, по возрасту больного; соответствие № рецепта на этикетке и квитанции, а так же ФИО больного.

Кроме того, во время практики хотелось бы полноценно поработать: на месте провизора-первостольника; с оформлением хозяйственных операций: требований-накладных, кассовыми операциями (Z,X-отчеты; кассовой книгой); принятием рецептов и их таксировании; понаблюдать за введением журнала учета наркотических, психотропных и прекурсоров; составлении товарного отчета; с приготовлением концентрированных растворов, полуфабрикатов, ВАЗ и введение документаций (журнал лабораторно-фасовочных работ); во время проведения инвентаризации.

ANALYSIS OF MEDICINAL SUBSTANCES IN THE CONDITIONS OF HOSPITAL IN ISRAEL

Tavdy Diana, Buryan G.O.

National Pharmaceutical University

Quality control of medicinal substances is integral to all modern industrial processes and the pharmaceutical industry is no exception. Testing a pharmaceutical product involves chemical, physical and sometimes microbiological analysis. To a larger extent than in many industries the quality control of pharmaceuticals has become very important and has driven the development of analytical techniques, particularly chromatographic techniques.

It is known that health care in Israel is on the high level, and base of practice in pharmaceutical analysis (which was situated at pharmacy of hospital) was supplied with modern devices. There are UV-spectrophotometer, refractometer, photoelectrocolorimeter, pH-meter, device for titration, tanks for chromatography.

The supervisor of practice in pharmaceutical analysis and the head of the pharmacy is Master of Pharmacy, which received her diploma in Kharkov Pharmaceutical Institute about 40 years ago.

During practice in pharmaceutical analysis in the conditions of hospital majority of time was devoted to preparation of simple solutions and to control of their quality. Pharmacist-analyst of the pharmacy is responsible only for quality control of solutions which were prepared at the base of hospital. The most widely used solutions of pharmacy's preparation are: sodium chloride isotonic solution; papaverine solution, magnesium sulphate solution, lignocaine solution and so on.

Pharmacist-analyst has special table with shelves for reagents, solutions for titration, burettes and titration device. Every sterile medicinal form of pharmacy's preparation is checked twice: before and after sterilization. Delivery of medicines in specific cases is made by special system of pipes which connects the pharmacy with each hospital department.

During practice in pharmaceutical analysis all the theoretical knowledge in pharmaceutical chemistry was realized into real application and the importance of obtaining of practical skills was proved. The main purpose of practice in pharmaceutical analysis is to introduce a future specialist with his place of work and with his obligations and responsibilities, because the pharmacist is a person of great responsibility of the people's health.

ОСОБЛИВОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО АНАЛІЗУ ВНУТРІШНЬОАПТЕЧНИХ ЗАГОТОВОК

Радчук М.В., Бур'ян Г.О.

Кафедра фармацевтичної хімії НФаУ

Виробнича практика з фармацевтичного аналізу є важливою частиною навчального процесу і слугує для закріплення і поглиблення отриманих під час навчання теоретичних знань та навичок. Базою проходження практики була аптека №1 Відкритого акціонерного товариства «Рівнефар-

мація», що знаходиться за адресою м. Рівне, майдан Незалежності, 4. Тривалість практики – 15 робочих днів.

База практики має робоче місце провізора-аналітика, яке повністю забезпечене необхідними реактивами та обладнанням. Але, нажаль, із сучасних приладів, що широко використовуються при проведенні фармацевтичного аналізу, у наявності мається рефрактометр та рН-метр.

За час виробничої практики у відповідності з програмою з фармацевтичного аналізу виконувались ідентифікація лікарських засобів фармакопейними та експрес-методами, визначання чистоти лікарських препаратів та наявність домішок, встановлення кількісного вмісту лікарських речовин, аналіз види очищеної, яка використовується для виготовлення ліків.

Окрім реалізації готових лікарських засобів та виготовлення ліків за індивідуальними прописами в аптеці виготовляються внутрішньоаптечні заготовки на прописи, що повторюються найчастіше: розчин протарголу 3%; розчин коларголу 2%; розчин кальцію хлориду 10%; розчин етакридину лактату 0,1%; розчин нітрофуралу або фурациліну (1:5000); укропна вода; магнію сульфат 50,0; глюкоза 50,0 та 75,0; рідина для протирання обличчя тощо.

Записи про здійснення аналізів проводяться у відповідних книгах обліку лабораторних і фасувальних робіт та журналах результатів аналізу. Внутрішньоаптечні заготовки відповідно до діючого законодавства проходили: письмовий, органолептичний та фізичний контроль (в кількості 3-5 одиниць фасовки або одиниць заготовки), ідентифікацію діючої речовини та визначення її концентрації (обов'язковий повний хімічний аналіз).

Під час проходження практики з фармацевтичного аналізу всі знання та навички, що були надбані при вивченні фармацевтичної хімії, дійсно були застосовані при виконанні професійних обов'язків провізора-аналітика.

ВНУТРИАПТЕЧНЫЙ КОНТРОЛЬ КАЧЕСТВА ЛЕКАРСТВЕННЫХ ФОРМ ДЛЯ ДЕТЕЙ

Гурьева И.Г, доц. Мыльникова А.П.

Кафедра медицинской химии НФаУ

Качество лекарств в значительной степени зависит от организации контроля, его действенности и эффективности. Вся производственная деятельность аптеки должна быть направлена на обеспечение высококачественного изготовления лекарственных форм и предупреждение брака.

Внутриаптечный контроль (ВАК) – это комплекс мероприятий, направленных на своевременное предупреждение и выявление ошибок, неточностей, возникающих при изготовлении, оформлении и отпуске лекарств.

Рассмотрим виды ВАК на примере ООО «Аптека № 11». Рабочее место провизора-аналитика оснащено: типовым аналитическим столом, на котором расположены «горка» с реактивами, рефрактометр, лабораторная посуда, вертушка со справочными материалами. Под контролем провизора-аналитика я осуществляла все виды ВАК, предусмотренные Приказом министерства здравоохранения Украины № 626 «Об утверждении правил производства (изготовления) лекарственных средств в условиях аптеки».

К контролю лекарственных форм для детей мы подходили с особой внимательностью, поскольку ошибка провизора в данном случае может иметь очень серьезные последствия. Согласно ПМЗ № 626, все ЛФ для детей подвергаются обязательному физическому и полному химическому контролю. И так как ООО «Аптека № 11» - одна из немногих аптек, занимающаяся изготовлением лекарств, значительную долю всей рецептуры занимают именно ЛФ для детей. В основном это микстуры, свечи и порошки. Иногда готовят ЛФ с веществами, нетипичными для педиатрии (например, порошок с дигоксином в дозе 0,00037). Такие ЛФ проверяются с особой тщательностью.

В целом, прохождение практики оставило хорошее впечатление. Оченьгодились навыки, которые я приобрела на занятиях по АТЛ

(при проверке ППК) и фармацевтической химии. Поскольку из всех физико-химических методов анализа доступной была лишь рефрактометрия, то в основном при количественном определении я пользовалась объемными методами анализа, что позволило мне еще лучше освоить технику титрования.

ВНУТРИАПТЕЧНЫЙ КОНТРОЛЬ КАЧЕСТВА СЛОЖНЫХ ПРОПИСЕЙ ЭКСТЕМПОРАЛЬНОЙ РЕЦЕПТУРЫ

Мамедова Д.А.

Кафедра медицинской химии НФаУ

Фармацевтический анализ является важной составляющей обеспечения качества.

Качество – совокупность особенностей и характеристик продуктов и услуг, которые позволяют удовлетворять существующие или предусмотренные потребности потребителей. Для лекарственных препаратов это способность оказывать предусмотренный терапевтический или профилактический эффект после использования одинаковых дозированных форм.

При прохождении производственной практики по фармацевтическому анализу в аптеке №268, по адресу ул. Мира 3, поступало огромное количество рецептов на изготовление экстемпоральной рецептуры. На мой взгляд наиболее интересной, поступила пропись выписанная больному эпилепсией на двух рецептурных бланках Ф-1 (больному эпилепсией отпускается бесплатно):

RP.: Atropini sulfatis 0,0003

Phenobarbitali 0,1

Dibazoli 0,05

Sacchari 0,3

Misce, ut fiat pulv.

D. t. d. № 10

S.: по 1 порошку 3 раза в день

Приняв рецепт, провизор-рецептар проверил правильность его оформления, совместимость ингредиентов, дозировку, провел таксирование и передал для изготовления.

Под контролем провизора – аналитика, мы данную лекарственную форму подвергали всем обязательным видам контроля: письменному – проверяли соответствия записей в паспорте письменного контроля прописи в рецепте, правильность произведенных расчетов, органолептическому, физическому, полному химическому, и контролю при отпуске. Контроль качества, осуществляют в соответствии с требованием приказа № 626, и выполняют поэтапно:

1) Органолептический контроль – однородный, белый порошок, без дополнительных включений, без запаха.

2) Физический контроль: в соответствии с приказом № 626 проверяли правильность развески порошков на дозы, абсолютное и относительное отклонение.

3) Химический контроль.

Учитывая, что данная пропись – сложный дозированный порошок, в состав которого входит ядовитое вещество - атропина сульфат, и сильнодействующее – фенобарбитал, на провизора – аналитика в этом случае возлагается большая ответственность в проверке качества лекарственной формы.

Химический контроль включает идентификацию и количественное определение. Атропина сульфат идентифицировали реакцией Витали-Морена. Фенобарбитал по образованию осадка светло-сиреневого цвета с меди (II) сульфатом (реакция специфическая, чувствительная), дибазол – с раствором йода (осадок красновато-серебристого цвета), сахар – с резорцином (красное окрашивание).

Что касается количественного определения, то возникли некоторые трудности, так как вещества входящие в состав прописи, невозможно определить при совместном присутствии. Но пользуясь своими теоретическими знаниями о химических и физико-химических свойствах субстанций, я сумела преодолеть эти трудности на практике, и количественное

определение веществ в лекарственной форме выполнили следующим образом:

навеску поместили на фильтр и экстрагировали эфиром фенобарбитал (атропин и дибазол в эфире не растворимы), и определили его аргентометрически. Атропина сульфат – методом алкалометрии в присутствии спирто-хлороформной смеси нейтрализованной по фенолфталеину. Дибазол определяли аргентометрией, по Мору. Затем рассчитывали количественное содержание ингредиентов в лекарственной форме и делали соответствующие выводы о ее качестве.

Контроль при отпуске осуществлял провизор, отпускавший лекарство.

Производственная практика позволила мне закрепить и углубить теоретические знания, умения и практические навыки, полученные при изучении фармацевтической химии.

DE ACTU ET VISU — ЗА ДОСВІДОМ ТА СПОСТЕРЕЖЕННЯМИ

Караджаєва М., Місюрьова С.В., Зімін С.М., Тарасенко О.О.

Кафедра клінічної фармакології з фармацевтичною опікою НФаУ

Теория, мой друг, суха,
Но зеленеет жизни древо
(«Фауст», И.В. Гете)

Теоретичні знання у будь якій галузі науки набувають сенсу тільки в умовах можливості їх практичного використання. Саме тому навчальна практика з клінічної фармації є не тільки суттєвою складовою частиною викладання цієї дисципліни у Національному фармацевтичному університеті, але й можливістю для нас використати свої теоретичні знання у практичній ситуації, що значно підвищує ефективність освіти в цілому.

Навчальна практика з клінічної фармації для студентів іноземного факультету проводилась на базах практики НФаУ: «Аптека №28», ЧФ

«Гамма-55» аптеки «Центральна №1» та «Центральна №2» під керівництвом викладачів кафедри клінічної фармакології з фармацевтичною опікою. Роботі в аптеці передував підготовчий етап, що включав до себе отримання на кафедрі методичної документації для ознайомлення з метою та завданнями проведення навчальної практики та її методикою, а також з вимогами щодо оформлення документації. Крім того, викладачами кафедри було проведено інструктування щодо розкладу проходження практики, її методичних засад, техніки безпеки роботи студентів на базах проходження практики.

Під час роботи в аптеці ми ознайомились зі структурою та організацією роботи аптечної установи, асортиментом безрецептурних та рецептурних лікарських засобів. В подальшому набували навичок роботи провізора першого столу, для чого здійснювали вибір та відпуск лікарських засобів під загальним керівництвом викладачів кафедри. Практичні ситуації, що виникли на цьому етапі, заносились у щоденник проходження практики для подальшого аналізу при самостійній роботі, яка проводилась частково на кафедрі з використанням сучасної літератури, можливостей комп'ютерної техніки та інтернету за допомогою викладачів кафедри, а частково самостійно вдома чи у бібліотеці.

Підсумком проходження практики було складання заліку, для оцінювання якого ми повинні були не лише представити ретельно та правильно оформлену документацію – щоденник проходження практики, але й продемонструвати теоретичні знання з клінічної фармації та практичні навички з фармацевтичної опіки, шляхом моделювання практичних ситуацій.

В цілому навчальна практика з клінічної фармації дала змогу нам вперше застосувати наші знання та спробувати свої сили у реальних умовах аптечної установи у якості провізора «першого столу» та зрозуміти, що робота в аптечній установі це, перш за все, робота з людьми, що мають певні проблеми та потребують кваліфікованої допомоги. Поряд з тим, робота провізора це ще й величезна відповідальність за здоров'я, а у деяких випадках, навіть і за життя людини.

Узагальнення наших спостережень та міркувань з приводу навчальної практики клінічної фармації спричинило виникнення деяких побажань щодо її проведення:

- подовжити термін практики, що дало б змогу охопити більшу кількість практичних ситуацій;
- проводити практику не лише в аптечних установах по відпуску готових лікарських форм, але й в лікарняних аптеках;
- розглянути питання щодо проходження практики за місцем проживання, що дозволить нам відмітити особливості фармацевтичної опіки у країнах перебування, а також сприятиме більшій підготовленості студента до роботи у відповідних умовах.

Ще у Древньому Римі існувала така юридична формула - *Imperitia pro culpa habetur* - незнання ставиться до провини. Наші спостереження та досвід, отримані при проходженні практики, допоможуть уникнути цієї ситуації і у теперішній час.

ПЕРШИЙ РУБІЖ ЧИ НАДІЙНИЙ ТИЛ?

Лісовцова М.В., Лейченко О.О.,

Зупанець І.А., Сахарова Т.С., Андрєєва О.О.

Кафедра клінічної фармакології з фармацевтичною опікою НФаУ

Основна мета професійної діяльності провізора на сучасному етапі – підвищення ефективності та безпеки лікарської терапії конкретного хворого, здійснення фармацевтичної опіки кожного відвідувача аптеки. Підготовка до цього найважливішого напрямку роботи провізора починається з першого курсу і продовжується п'ять років під час вивчення теоретичного матеріалу професійно-орієнтованих дисциплін, зокрема медико-біологічного та клінічного блоку.

Наразі ми подолали перший рубіж у досягненні поставленої мети. Наступний крок – закріплення отриманих знань з дисципліни і здобуття практичних навичок та застосування їх в процесі здійснення фармацевти-

чної опіки відвідувачів аптеки, що і є основною метою навчальної практики з клінічної фармації. Вона стала ще одною сходинкою на шляху досягнення високого рівня професійної кваліфікації. В процесі проходження практики ми мали змогу:

- ознайомитися з діючими наказами і іншою нормативною документацією МОЗ України щодо прийому рецептів і відпуску лікарських препаратів з аптеки;
- вивчити асортимент лікарських засобів аптечного закладу (МЛА № 212 м. Кременчука), та згадати їх класифікацію;
- закріпити знання з правил безрецептурного відпуску медикаментів і фармацевтичної опіки відвідувачів аптеки при реалізації ОТС-препаратів;
- на практиці мали можливість вибору оптимального безрецептурного препарату для конкретного відвідувача;
- працювати з переліком безрецептурних лікарських засобів, дозволених для застосування;
- відмічати найбільш розповсюджені симптоми захворювань, скарги на поширені нездужання і незначні порушення самопочуття;
- з принципами збору анамнезу хвороби і життя та лікарського анамнезу;
- скласти уявлення про проведення інформаційної та консультативної роботи провізора аптечного закладу.

Важливою частиною навчальної практики стало ознайомлення з основними положеннями фармацевтичної опіки при призначенні рецептурних, так і (особливо) безрецептурних препаратів різних фармакологічних груп. Під час здійснення фармацевтичної опіки провізор повинен з'ясувати, для лікування якого захворювання потрібен даний лікарський засіб; чи спостерігаються у пацієнта симптоми які потребують невідкладної медичної допомоги; порадити не тільки лікарський препарат, але й підібрати оптимальну лікарську форму; розповісти про особливості прийому препарату, впливу віку, статі, стану внутрішніх органів на дію засобу; про час доби, оптимальний для приймання даних ліків; попередити про

можливі побічні ефекти, взаємодію препарату з їжею та іншими лікарськими засобами та т.п.

Практика тривала один робочий тиждень. Але навіть за такий, на жаль, короткий період ми змогли взяти участь у клінічних розборах, засіданнях, присвячених інноваційним препаратам та фармацевтичним технологіям і використанню їх в медичній та фармацевтичній практиці.

Після закінчення навчальної практики у нас сформувалися свої пропозиції та побажання щодо її проведення:

- збільшення тривалості періоду практики;
- розподіл її на дві частини (підготовча – у формі рольової гри і практичну у аптеці);
- використання під час проведення першої частини макетів, стендів, спеціалізованих комп'ютерних програм;
- диференціювати мету та завдання навчальної практики з клінічної фармації для проходження її у міжлікарняній аптеці та аптеки з відпуску готових лікарських форм.

Саме ця практика дала нам змогу зрозуміти, що не буває поганих лікарських засобів, а бувають неправильно обрані чи призначені. Ми повинні стати надійним тилом в основній задачі охорони здоров'я – допомогти і не нашкодити хворому. На сьогоднішній день фармацевтична опіка займає одне з ключових місць у системі «хворий – лікар – провізор» і потребує більш широкого впровадження у реальну практику аптеки.

PRACTICE OF ENGLISH-SPEAKING STUDENTS.

David Mutungie, Zupanets I.A., Zimin S.M.

Faculty of clinical pharmacology with pharmaceutical care.

Practical application of the received theoretical knowledge is that problem with which graduates of educational institutions after their ending frequently face. In practical activities there are such situations which are not always covered by the theoretical material received during years of educating. The educa-

tional practice on clinical pharmacy allows us already right after the graduation to solve those or other problems arising during work of the pharmacist of the first desk.

Executing of practice on clinical pharmacy on 5 rate for students of foreign faculty with education in English was carried out on the basis of practice in a drugstore «Central №1» PF «Gamma-55» under direction of teachers of faculty of clinical pharmacology with pharmaceutical care. And, though all students have the minimal knowledge of Russian, mainly for a life, it is not enough this knowledge for dialogue with visitors of a drugstore. A high level of possession of English language of teachers of faculty has allowed to understand all sides of practical situations which have arisen in a drugstore.

Receiving of the first experience of practical work in conditions of a drugstore has caused some wishes on carrying out of educational practice in students of foreign faculty with education in English:

- To increase duration of practice for purchase of greater practical experience;
- To give an opportunity of executing of practice on a residence, especially considering complexities of a language barrier;
- To spend practice not only in separate chemist's establishments, but also in hospital chemists, in connection with that the role of the hospital pharmacist is very great in rendering medical aid to the population in our countries.

Despite of complexities in dialogue with visitors in a drugstore, executing of practice on clinical pharmacy has allowed us receive the important data on the practical side of work of the pharmacist of the first desk.

ЗМІСТ

Виробнича практика – крок до працевлаштування <i>проф. Черних В.П., доц. Огарь С.В., Барковська О.Я</i>	3
Організація практики в Національному фармацевтичному університеті <i>проф. Гриценко І.С., доц. Огарь С.В., Барковська О.Я.</i>	4
Організація практики в умовах соціального партнерства <i>доц. Огарь С.В., Барковська О.Я.</i>	6
Практична підготовка як елемент партнерства з закордонними вищими навчальними закладами <i>доц. Огарь С.В., Барковська О.Я.</i>	8
Практична підготовка студентів спеціальності «Фармація» 2009 року випуску <i>Барковська О.Я., Школьна О.Н.</i>	11
Усовершенствование производственной функции аптек с помощью компьютерных технологий на примере КП ОЗ ЦРА № 63 г. Купянска <i>к.ф.н. Гриценко С.В., проф. Тихонов А.И., проф. Ярных Т.Г., Тищенко Г.Б.</i>	14
Фармакоэкономические особенности применения Диклака ID <i>Перестаронин Д. Е</i>	15
Профилактика инфекционных осложнений ран в летний период <i>Никанорова Г. А.</i>	16

Значение производственной практики по ММФ и способы повышения эффективности ее прохождения <i>Кайдановский Г.Е.</i>	18
Производственная практика по менеджменту и маркетингу в фармации сегодня <i>Бурлакова Е.А.</i>	21
Производственная практика по ММФ на «отлично» <i>Шийко М.Б.</i>	24
Психологічна адаптація студента-практиканта в умовах аптеки <i>Новохатня К.І.</i>	26
Аспекты прохождения практики по ОЭФ в Луганской области <i>Борисенко А.В., проф. Немченко А.С.</i>	31
Прохождение производственной практики в аптеке № 195 г. Харькова <i>Перепелица Н.А, доц. Подколзина М.В.</i>	32
Analysis of medicinal substances in the conditions of hospital in Israel <i>Tavdy Diana, Buryan G.O.</i>	33
Особливості фармацевтичного аналізу внутрішньоаптечних заготовок <i>Радчук М.В., Бур'ян Г.О.</i>	34
Внутриаптечный контроль качества лекарственных форм для детей <i>Гурьева И.Г, доц. Мыльникова А.П.</i>	36

Внутриаптечный контроль качества сложных прописей экстемпоральной рецептуры <i>Мамедова Д.А.</i>	37
De actu et visu — за досвідом та спостереженнями <i>Караджаєва М., Місюрьова С.В., Зімін С.М., Тарасенко О.О.</i>	39
Перший рубіж чи надійний тил? <i>Лісовцова М.В., Лейченко О.О., Зупанець І.А., Сахарова Т.С., Андрєєва О.О.</i>	41
Practice of English-speaking students <i>David Mutungie, Zupanets I.A., Zimin S.M.</i>	43

Наукове видання

Серія «Наука»

**ПІДСУМКИ
НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
СТУДЕНТІВ ВИПУСКНОГО КУРСУ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФАРМАЦІЯ»**

Тези доповідей
конференції за результатами практики

22 квітня 2009 року

м. Харків

Відповідальний за випуск *О.М. Котенко*

Підписано до друку 31.04.2009. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Друк ризо. Ум. друк. арк. 3. Обл.-вид. арк. 3,25.
Тираж 100 прим. Зам. 09.047.

Видавництво Національного фармацевтичного університету.
Україна, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53.
Свідоцтво серії ДК № 33 від 04.04.2000.

Віддруковано з оригінал-макету в друкарні ФОП Петрова І.В.
Україна, 61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79-в, к. 137. Тел. (057) 778-60-34.
Свідоцтво про державну реєстрацію серії В00 № 948011 від 03.01.2003.